

Mellékletek

1. *Melléklet:* Óvodavezetőnek írt tájékoztató levél
2. *Melléklet:* Óvodapedagógusoknak szánt informált beleegyező
3. *Melléklet:* Szülőnek szánt tájékoztató dokumentum
4. *Melléklet:* Gyermek részvételéhez való hozzájárulás
5. *Melléklet:* Gyermekeknek szánt szóbeli tájékoztatás és beleegyezés
6. *Melléklet:* Demográfiai Kérdőív
7. *Melléklet:* SDQ (Képességek és Nehézségek Kérdőív)
8. *Melléklet:* WICDAN (Éjszakai Viselkedés Kérdőív)
9. *Melléklet:* SAAI-P (Szeparációs Szorongás Elkerülés Leltár – Szülői változat)
10. *Melléklet:* ERC (Érzelem Szabályozás Kérdőív)
11. *Melléklet:* CSBQ (Gyermek Önszabályozás és Viselkedési Kérdőív)
12. *Melléklet:* Éjszakai félelem jellemzőire vonatkozó kérdések
13. *Melléklet:* Projektív teszt gyermekeknek
14. *Melléklet:* 2. táblázat
15. *Melléklet:* 3. táblázat
16. *Melléklet:* 4. táblázat

1. Melléklet: Óvodavezetőnek írt tájékoztató levél

Tisztelt Óvodavezető!

Lovas Gréta vagyok, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Intézetének hallgatója. Szeretném meghirdetni kutatásomat az óvodájába járó gyermekek és szüleik részére. A kutatás célja a sötétől való félelem, éjszakai viselkedés, érzelmi és viselkedési problémák, érzelemszabályozás felmérése az óvodáskorú gyermekek körében. A kutatás eredményei segítenek jobban megérteni az óvodás gyermekek viselkedési sajátosságait és azok pszichológiai hátterét, így később a gyakorlatban is hasznosíthatóak lehetnek. A kutatás a Magyar Pszichológiai Társaság etikai elveit maximálisan szem előtt tartja, etikai bizottság által engedélyezett, a szülők és az óvodapedagógusok részvétele informált beleegyező nyilatkozat aláírásához kötött. A kutatásban való részvétel lehetőségének ismertetésében kérem az Ön segítségét.

A vizsgálat rövid összefoglalása: A kutatásban résztvevő gyermekekkel – szülői beleegyezést követően – egy mesetesztezt vennék fel. Ennek menete, hogy a vizsgálatvezető egy mesét mond el a gyermeknek, és megkérdezi őket, hogy a mese főszereplője, Bodza a kismalac hogyan gondolkodik, mit csinál bizonyos dolgokkal kapcsolatban. A gyermekek szüleit 7 kérdőív kitöltésére kérem, amelyekben szereplő kérdések a gyermekükre vonatkoznak. Az óvodapedagógusokat 2 kérdőív kitöltésére kérem, amelyekben szereplő kérdések az óvodás csoportba járó gyermekekre vonatkoznak.

Szíves hozzájárulása esetén a gyermekek szüleit szülői értekezleten, illetve az óvodapedagógusokkal együttműködve tájékoztatom a kutatásról. Ennek során kézhez kapnák a vizsgálatról szóló írásos tájékoztatót és a beleegyező nyilatkozatot. Amennyiben a vizsgálatához hozzájárulnak, a teszteket papír alapon egy borítékban kapják meg, amelyet a kitöltés után lezárt borítékban adnak vissza a vizsgálatvezetőnek csütörtök és péntek napokon. A kutatás névtelen és az adatokat kizárólag csoportos szinten elemezzük. Amennyiben bármiféle kérdése vagy aggodalma merül fel a vizsgálattal kapcsolatban, keressen bizalommal! Remélem, hogy pozitív elbírálásra kerül a kérésem. Segítségét előre is hálásan köszönöm.

Lovas Gréta

DE BTK Pszichológia Intézet

Hallgató

lovasgreta300@gmail.com

2. Melléklet: Óvodapedagógusoknak szánt informált beleegyező

Tisztelt Óvodapedagógus!

Lovas Gréta vagyok, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Intézetének hallgatója. Szeretném meghirdetni kutatásomat az óvodájába járó gyermekek, szüleik, és óvodapedagógusok részére. A kutatás célja a sötétől való félelem, éjszakai viselkedés, érzelmi és viselkedési problémák, érzelemszabályozás felmérése az óvodáskorú gyermekek körében. A kutatás eredményei segítenek jobban megérteni az óvodás gyermekek viselkedési sajátosságait és azok pszichológiai hátterét, így később a gyakorlatban is hasznosíthatóak lehetnek. A kutatás a Magyar Pszichológiai Társaság etikai elveit maximálisan szem előtt tartja, etikai bizottság által engedélyezett, a szülők és az óvodapedagógusok részvétele informált beleegyező nyilatkozat aláírásához kötött. A kutatásban való részvételben kérem az Ön segítségét 2 kérdőív kitöltésére, amelyekben szereplő kérdések az óvodás csoportba járó gyermekekre egyénileg vonatkoznak. A kérdőívek kitöltése egyénenként körülbelül 15 percet venne igénybe. A kutatás névtelensége érdekében a gyermekeket és szüleiket azonosító számokkal/kódokkal látom el, kizárva annak a lehetőségét, hogy bármilyen módon azonosíthatóvá váljanak a vizsgálatban részt vevő személyek.

Amennyiben a vizsgálatban való részvételhez hozzájárulna, a kérdőíveket és a hozzájuk tartozó egyedi kódokat papír alapon egy borítékban kapná meg a vizsgálatvezetőtől. Kitöltésük után a vizsgálatvezetőnek adná vissza csütörtök és péntek napokon. A szülőknek szánt kérdőívek lezárt borítékban történő odaadásában kérem az Ön segítségét. A kutatás névtelen és az adatokat kizárólag csoportos szinten elemezzük. Az adatkezelésre jogosult személyek a kutatásvezető és a tudományos munkáját felügyelő egyetemi oktató (Kató Szabolcs, egyetemi tanársegéd, klinikai szakpszichológus, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Intézet).

ÓVODAPEDAGÓGUS BELEEGYEZÉSE

Nyilatkozat: Tájékoztattak a kutatás céljáról és folyamatáról, a kérdőívek kitöltéséről, és arról, hogy a részvételért nem jár pénzbeli juttatás. Megértettem, hogy az adatok név nélkül kerülnek feldolgozásra és az adatokat a kutatásban résztvevők harmadik személynek nem szolgáltatják ki. A kutatás adatkezelési eljárása teljes mértékben megfelel a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény előírásainak. A kutatásban részt kívánok venni.

Aláírás:

Név:

3. Melléklet: Szülőnek szánt tájékoztató dokumentum

Kedves Szülők!

Lovas Gréta vagyok, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Intézetének hallgatója. Egy kutatásban való részvételben kérném az Ön és gyermeke segítségét. A kutatás célja a sötétől való félelem, éjszakai viselkedés, érzelmi és viselkedéses problémák, érzelemszabályozás felmérése az óvodáskorú gyermekek körében. A kutatás eredményei segítenek jobban megérteni az óvodás gyermekek viselkedési sajátosságait és azok pszichológiai hátterét, így később a gyakorlatban is hasznosíthatóak lehetnek. A kutatásban a részvétel informált beleegyező nyilatkozat aláírásához kötött. A gyermekekkel – szülői beleegyezést követően – egy mesetesztet vennék fel. Ennek menete, hogy a vizsgálatvezető egy mesét mond el a gyermeknek, és megkérdezi őket, hogy a mese főszereplője, Bodza a kismalac hogyan gondolkodik, mit csinál bizonyos dolgokkal kapcsolatban. A kutatás névtelensége érdekében a gyermekeket és Önöket azonosító számokkal/kódokkal látom el, kizárva annak a lehetőségét, hogy bármilyen módon azonosíthatóvá váljanak a vizsgálatban részt vevő személyek. Semmilyen adatot nem adok át harmadik félnek; a kutatás eredményeinek publikálásakor csak csoportszintű eredményeket teszek közzé, egyedi adatokat nem. Önt 7 kérdőív kitöltésére kérem, amelyeknek kitöltése körülbelül 30-45 percet venne igénybe. Ezek a kérdőívek a gyermekére vonatkozó kérdéseket tartalmazzák. Amennyiben a vizsgálathoz hozzájárulna, a kérdőíveket és az egyedi kódot papír alapon egy borítékban kapja meg az óvodapedagógustól, amelyeket kitöltés után a vizsgálatvezetőnek adna vissza csütörtök vagy péntek napokon. Az adatkezelésre jogosult személyek a kutatásvezető és a tudományos munkáját felügyelő egyetemi oktató (Kató Szabolcs, egyetemi tanársegéd, klinikai szakpszichológus, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Intézet). A vizsgálat során Ön és gyermeke is bármikor visszaléphet, vagyis az adatszolgáltatás önkéntes. A vizsgálatot megelőzően gyermeke szóbeli beleegyezését is kérni fogom.

SZÜLŐ/GONDOZÓ BELEEGYEZÉSE

Nyilatkozat: Tájékoztattak a kutatás céljáról és folyamatáról, a kérdőívek kitöltéséről, és arról, hogy a részvételért nem jár pénzbeli juttatás. Megértettem, hogy az adatok név nélkül kerülnek feldolgozásra és az adatokat a kutatásban résztvevők harmadik személynek nem szolgáltatják ki. A kutatás adatkezelési eljárása teljes mértékben megfelel a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény előírásainak. A kutatásban részt kívánok venni.

Aláírás:

Név:

4. Melléklet: Gyermek részvételéhez való hozzájárulás

A GYERMEK RÉSZVÉTELÉHEZ VALÓ HOZZÁJÁRULÁS

Kérjük, gyermeke részvételét illető beleegyezését a megfelelő sor kitöltésével jelezze:

- ☐ Igen, hozzájárulok ahhoz, hogy _____
_____nevű gyermekem részt vegyen a kutatási programban.
- ☐ Nem járulok hozzá ahhoz, hogy _____
_____nevű gyermekem részt vegyen a kutatási programban.

..... szülő/gondozó aláírása

Kelt:

5. Melléklet: Gyermeknek szánt szóbeli tájékoztatás és beleegyezés

A GYERMEKNEK SZÁNT SZÓBELI TÁJÉKOZTATÁS ÉS BELEEGYEZÉS

„Szia (gyermek neve)! Én Gréta néni vagyok. Azért jöttem most el hozzátok ide a csoportba, hogy meséket gyűjtsek. Képzeld, van egy mesém Bodzáról, az ovis kismalacról. Ez a mese viszont még nincs kész, ezért kérem meg a gyerekeket, hogy segítsenek befejezni. Le is írom rögtön, hogy el ne felejtsem. Te szereted a meséket? Lenne kedved meghallgatni Bodza történetét és segíteni befejezni a mesét?”

Igen válasz esetén folytatjuk a mesével (13. sz. melléklet).

6. Melléklet: Demográfiai Kérdőív

Demográfiai Kérdőív

1. Az Ön neme: nő / férfi
2. Az Ön életkora: _____
3. Iskolai oktatásban töltött éveinek száma: _____
4. Lakhelye:
5. Iskolai végzettsége:
 - ☐ Általános iskola vagy annál alacsonyabb végzettség
 - ☐ Szakiskola, szakközépiskola
 - ☐ Gimnázium
 - ☐ Főiskola vagy egyetem
 - ☐ Posztgraduális képzés
6. Családját anyagi szempontból melyik társadalmi rétegbe sorolná?
 - ☐ Alsó osztály
 - ☐ Alsó-középosztály
 - ☐ Felső-középosztály
 - ☐ Felső osztály
7. Hány gyermeke van? _____

Kérjük, hogy adja meg a kutatásban részt vevő gyermeke következő adatait:

8. Születési dátum: _____
9. Óvodai csoport: kis / középső / nagy / vegyes
10. Nem: lány / fiú
11. Milyen viszonyban van Ön a gyermekkel?
 - ☐ Szülő, nevelőszülő
 - ☐ Nagyszülő
 - ☐ Egyéb: _____

7. Melléklet: SDQ (Képességek és Nehézségek Kérdőív)

SDQ KÉRDŐÍV

(KÉPESSÉGEK ÉS NEHÉZSÉGEK KÉRDŐÍV)

2-4 ÉVES GYERMEKEK RÉSZÉRE – SZÜLŐ VÁLASZOL

Mindegyik állítás esetében arra kérjük, hogy jelölje meg, mennyire igaz a **gyermekre**: "Nem igaz", "Valamennyire igaz" vagy "Határozottan igaz". Kérjük, hogy a lehető legpontosabban válaszolja meg a kérdéseket, akkor is, ha nem teljesen biztos a válaszban, vagy a kérdés ostobának tűnik! Kérjük, hogy **a kérdőívet az elmúlt 6 hónap vagy az idei év alapján töltse ki.**

Gyermek neve: Fiú/lány

Kitöltő: Anya/Apa/Egyéb (kérjük részletezze):

	Nem igaz	Valamennyire igaz	Határozottan igaz
Mások érzéseit figyelembe veszi.			
Nyughatatlan, túlságosan mozgékony, nem tud sokáig nyugton maradni.			
Gyakran fáj a feje, a hasa, van hányingere.			
Szívesen megoszt dolgokat más gyerekekkel (nyalánkságokat, játékot, ceruzát, stb.).			
Gyakran hisztizik, könnyen dühbe gurul.			
Többnyire elvonul, inkább egyedül játszik.			
Rendszerint szófogadó, teljesíti, amit a felnőttek kérnek.			
Gyakran, sok minden miatt aggódik, szorong.			
Segít, ha valakit bántottak, szomorú, feldúlt vagy beteg.			

Állandóan izeg-mozog, fészkelődik.			
Van legalább egy jó barátja.			
Gyakran verekszik, vagy komolyan fenyeget más gyerekeket.			
Gyakran boldogtalan, lehangolt vagy sír.			
Más gyerekek általában kedvelik.			
Könnyen elterelődik a figyelme, elkalandozik.			
Új helyzetekben feszült és kapaszkodó, könnyen elbizonytalanodik.			
Kisebb gyerekekhez kedves.			
Gyakran hazudik vagy csal.			
A többi gyerek beleköt, fenyegeti.			
Sokszor segít önként is (szülőknek, tanároknak, gyerekeknek).			
Képes megállni és végiggondolni a dolgokat, mielőtt cselekszik.			
Képes rosszindulatú lenni másokkal.			
Jobban kijön felnőttekkel, mint gyerekekkel.			
Sok mindentől fél, könnyen megijed.			
A feladatokat teljesíti, figyelme kitartó.			

SDQ KÉRDŐÍV

(KÉPESSÉGEK ÉS NEHÉZSÉGEK KÉRDŐÍV)

4-17 ÉVES GYERMEKEK RÉSZÉRE – SZÜLŐ VÁLASZOL

Mindegyik állítás esetében arra kérjük, hogy jelölje meg, mennyire igaz a **gyermekre**: "Nem igaz", "Valamennyire igaz" vagy "Határozottan igaz". Kérjük, hogy a lehető legpontosabban válaszolja meg a kérdéseket, akkor is, ha nem teljesen biztos a válaszbán, vagy a kérdés ostobának tűnik! Kérjük, hogy **a kérdőívet az elmúlt 6 hónap vagy az idei év alapján töltse ki.**

Gyermek neve: Fiú/lány

Kitöltő: Anya/Apa/Egyéb (kérjük részletezze):

	Nem igaz	Valamennyire igaz	Határozottan igaz
Mások érzéseit figyelembe veszi.			
Nyughatatlan, túlságosan mozgékony, nem tud sokáig nyugton maradni.			
Gyakran fáj a feje, a hasa, van hányingere.			
Szívesen megoszt dolgokat más gyerekekkel (nyalánkságokat, játékot, ceruzát, stb.).			
Gyakran hisztizik, könnyen dühbe gurul.			
Többnyire elvonul, inkább egyedül játszik.			
Rendszerint szófogadó, teljesíti, amit a felnőttek kérnek.			
Gyakran, sok minden miatt aggódik, szorong.			
Segít, ha valakit bántottak, szomorú, feldúlt vagy beteg.			
Állandóan izeg-mozog, fészkelődik.			
Van legalább egy jó barátja.			

Gyakran verekszik, vagy komolyan fenyeget más gyerekeket.			
Gyakran boldogtalan, lehangolt vagy sír.			
Más gyerekek általában kedvelik.			
Könnyen elterelődik a figyelme, elkalandozik.			
Új helyzetekben feszült és kapaszkodó, könnyen elbizonytalanodik.			
Kisebb gyerekekhez kedves.			
Gyakran hazudik vagy csal.			
A többi gyerek beleköt, fenyegeti.			
Sokszor segít önként is (szülőknek, tanároknak, gyerekeknek).			
Végiggondolja a dolgokat, mielőtt cselekszik.			
Lop otthonról, az iskolából vagy máshonnan.			
Jobban kijön felnőttekkel, mint gyerekekkel.			
Sok mindentől fél, könnyen megijed.			
A feladatokat teljesíti, figyelme kitartó.			

8. Melléklet: WICDAN (Éjszakai Viselkedés Kérdőív)

Éjszakai Viselkedés Kérdőív – Szülői változat

- A) Mennyire fél az Ön gyermeke a sötétől? Egy 1-10-ig terjedő skálán, kérjük karikázza be azt a számot, ami leginkább kifejezi gyermeke sötétől való félelmének mértékét.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nem nagy n fél				Közepes mérték en fél					Rendkívüli mértékben fél

B) Éjszakai viselkedés

<i>Útmutató: Kérjük, a következő kérdésekre válaszait azon megfigyelései alapján adja meg, hogy gyermeke hogyan viselkedett éjszakánként az elmúlt egy hét során. Karikázza be azt a számot, amelyhez tartozó leírás Ön szerint jelenleg leginkább ráillik gyermekére.</i>	Igen, könnyedén	Igen, de neheze re esik vagy habozik	Nem
1. Ha felkapcsolva marad gyermekem hálósobájában a villany (mennyezeti vagy kislámpa), a gyermekem képes egész éjszaka egyedül aludni a szobájában.	2	1	0
2. Ha a gyermekem sötét hálósobájának bejáratánál állok, akkor gyermekem képes bemenni a szobába és kihozni egy tárgyat, ami a szoba közepén található.	2	1	0
3. Ha a hálósobája ajtajában állok és lekapcsolom a hálósobai villanyt, gyermekem képes az ágyában feküdni a sötétben legalább 10 másodpercen keresztül.	2	1	0
4. Ha én egy másik szobában vagyok, és elejtek egy "célzást" egy tárgy hollétéről, gyermekem képes rá, hogy bemenjen a sötét szobájába és kihozza a könnyen megtalálható tárgyat, anélkül, hogy felkapcsolná a villanyt.	2	1	0
5. Lefekvéskor gyermekem képes lekapcsolni a villanyt a szobájában, lefeküdni az ágyába és legalább 30 másodpercig ágyban maradni, anélkül, hogy bárki vele lenne a szobában.	2	1	0

6. Amikor én a háznak egy másik részében vagyok, például a nappaliban, gyermekem képes egyedül elsétálni a hálósobájáig a félhomályban majd bemenni oda és kihozni egy nem szem előtt lévő tárgyat, amit 1-2 percig kell keresgélnie szerte a szobájában, ahhoz, hogy megtalálja.	2	1	0
7. Lefekvéskor gyermekem képes egyedül feküdni az ágyban a hálósobájában a sötétben legalább 2 percig.	2	1	0
8. Ha csak a biztonsághoz elegendő fény van (pl.: egy kicsi jelzőfény a folyosón vagy a hálósobában) gyermekem képes a sötét szobájában egyedül átaludni az éjszakát.	2	1	0
9. Éjszaka, miután mindenki más lefeküdt, gyermekem képes egyedül kimenni a fürdőszobába (felkapcsolva a szükséges világítást).	2	1	0
10. Gyermekem képes elegendő ideig egyedül feküdni az ágyában a sötét hálósobájában ahhoz, hogy elaludjon.	2	1	0
11. Éjszaka, ha a nyitott bejárati ajtóban állok, gyermekem képes egyedül kimenni, hogy megszerezzen egy tárgyat, ami körülbelül 3 méterre van az ajtótól.	2	1	0

9. Melléklet: SAAI-P (Szeparációs Szorongás Elkerülés Leltár – Szülői változat)

Szeparációs Szorongás Elkerülés Leltár – Szülői változat

A következő táblázatban olyan helyzetek felsorolását olvashatja, amelyek szorongást válthatnak ki az Ön gyermekében. Kérjük jelölje, hogy **gyermeke milyen gyakran kerül el az egyes helyzeteket, a szorongása miatt**. Nincsenek rossz válaszok!

Lehetséges, hogy egyes helyzetek esetén úgy véli, az elkerülő viselkedés előfordulásának megítélése az Ön gyermeke esetén nem értelmezhető, nem releváns (például, mert az adott körülmény gyermeke korából kifolyólag soha nem is fordulhat elő). Ebben az esetben jelölje az NA (= nem alkalmazható) válaszlehetőséget.

A skála fokozatai a következők:

	1	2	3	4	5	NA
Előfordulás	Soha	Ritkán	Az esetek felében	Az esetek többségében	Mindig	nem alkalmazható

„A szorongás miatt, gyermekem elkerüli, hogy”

1.	Egyedül legyen otthon	1	2	3	4	5	NA
2.	Este egyedül legyen otthon	1	2	3	4	5	NA
3.	Egyedül menjen iskolába/óvodába	1	2	3	4	5	NA
4.	Meglátogassa a barátait	1	2	3	4	5	NA
5.	Iskolai/óvodai kirándulásra menjen	1	2	3	4	5	NA
6.	Máshol töltsse az éjszakát	1	2	3	4	5	NA
7.	Egyedül feküdjön le aludni	1	2	3	4	5	NA
8.	A saját ágyába feküdjön le aludni	1	2	3	4	5	NA
9.	A sötétben aludjon	1	2	3	4	5	NA
10.	Otthon maradjon egyedül egy babysitterrel	1	2	3	4	5	NA

11.	Egyedül menjen haza	1	2	3	4	5	NA
12.	Hazamenjen, amikor senki nincs otthon	1	2	3	4	5	NA

10. Melléklet: ERC (Érzelem Szabályozás Kérdőív)

Érzelem Szabályozás Kérdőív

Kérem, a megfelelő szám bekarikázásával jelölje meg, hogy a lent felsorolt állítások milyen gyakran jellemzik saját gyermekének viselkedését és érzelmeit!

1	2	3	4
Soha	Néha	Gyakran	Szinte mindig

Gyermezem....:

1. Vidám gyermek.	1	2	3	4
2. Jelentős hangulatingadozást mutat. (Érzelmű állapotát nehéz előre látni, mert gyorsan átvált pozitívól negatív hangulatba).	1	2	3	4
3. Pozitívan reagál a felnőttek semleges vagy barátságos közeledésére.	1	2	3	4
4. Könnyen átvált egyik tevékenységből a másikba; nem aggódik, nem lesz dühös, szomorú vagy túl izgatott, amikor egyik tevékenységből a másikba vált.	1	2	3	4
5. Nyugtalanító vagy szomorú eseményeket követően hamar helyre jön (pl.: nem duzzog, nem sértődik meg, nem marad nyugtalan vagy szomorú egy érzelmileg megterhelő helyzet után).	1	2	3	4
6. Könnyen csalódik (pl.: ha akadályba ütközik).	1	2	3	4
7. Pozitívan reagál a kortársai semleges vagy barátságos közeledésére.	1	2	3	4
8. Hajlamos a dühkitörésre / könnyen hisztizik.	1	2	3	4
9. Ügyesen kivárja a későbbi jutalmat.	1	2	3	4
10. Örömet leli mások kárában szenvedésében (pl.: nevet, amikor a másik megsérül vagy büntetésbe kerül; szeret ugratni másokat).	1	2	3	4
11. Képes izgatottságát szabályozni érzelmileg felkavaró helyzetekben (pl.: nem lesz elragadtatott, felpörgetős játék helyzetben, vagy túlzottan izgatott oda nem illő helyzetben).	1	2	3	4
12. Felnőttekkel szemben nyafogó, csimpaszkodó.	1	2	3	4
13. Hajlamos a zavaró, heves kitörésekre és a túlzásokra.	1	2	3	4
14. Mérgesen reagál a felnőttek szabályaira.	1	2	3	4

15. Képes kifejezni, amikor szomorú, mérges vagy dühös, fél vagy megijed valamitől.	1	2	3	4
16. Szomorúnak vagy kedvetlennek látszik.	1	2	3	4
17. Kitörő lelkesedéssel fogadja, mikor megpróbálnak mások bekapcsolódni a játékába.	1	2	3	4
18. Érzelmileg sívár (pl.: a kifejezései üresek és semmitmondóak; a gyermek érzelmileg tartózkodó)	1	2	3	4
19. Negatívan reagál a kortársai semleges vagy barátságos közeledésére (pl: gyakran mérgesen beszél, vagy félelmi reakciót mutat).	1	2	3	4
20. Lobbanékony.	1	2	3	4
21. Másokkal szemben együtt érző; aggódik, ha a másik zaklatott vagy szomorú.	1	2	3	4
22. Kitörő lelkesedése mások számára tolaodó vagy zavaró.	1	2	3	4
23. Amikor a kortársai ellenséges, agresszív vagy tolaodó módon játszanak, válaszképpen a helyzethez illőmegfelelő negatív érzést fejez ki (harag, félelem, csalódottság, szorongás).	1	2	3	4
24. Negatív érzést fejez ki, mikor megpróbálnak mások bekapcsolódni a játékába.	1	2	3	4

11. Melléklet: CSBQ (Gyermek Önszabályozás és Viselkedési Kérdőív)

Gyermek Viselkedési és Önszabályozási Kérdőív

Kérjük, jelölje meg minden kijelentésnél, hogy az mennyire jellemző a gyermekre!	Egyáltalán nem jellemző	Kevésbé jellemző	Igaz is, nem is Részben jellemző	Meglehetősen jellemző	Teljesen jellemző
1. Vannak állandó barátai.	1	2	3	4	5
2. Nyugodt, kiegyensúlyozott.	1	2	3	4	5
3. Gyakran verekszik, piszkál, zaklat gyerekeket.	1	2	3	4	5
4. A többi gyerek kedveli.	1	2	3	4	5
5. Nehéz feladatok esetén is kitartó.	1	2	3	4	5
6. Maga választja meg a tevékenységeit.	1	2	3	4	5
7. Állandóan babrál, matat, izeg-mozog.	1	2	3	4	5
8. Feladatvégzésében nem igényel sok segítséget.	1	2	3	4	5
9. Könnyebben teremt kapcsolatot felnőttekkel, mint gyerekekkel.	1	2	3	4	5
10. Ha feldúlt, hamar túlteszi magát rajta.	1	2	3	4	5
11. Új helyzetekben ideges vagy ragaszkodó.	1	2	3	4	5
12. Kitartó, amíg befejezi feladatát.	1	2	3	4	5
13. Kivárja a sorát a tevékenységeknél.	1	2	3	4	5
14. Túlpörög.	1	2	3	4	5
15. Általában eleget tesz az utasításoknak, kéréseknek.	1	2	3	4	5
16. Gyakran játszik egyedül.	1	2	3	4	5
17. Sokszor aggódik.	1	2	3	4	5
18. Saját maga szereti megoldani a dolgait.	1	2	3	4	5
19. Megoszt édességet, játékokat más gyerekekkel.	1	2	3	4	5
20. Vitatkozik felnőttekkel.	1	2	3	4	5
21. Gyakran fél vagy megijed.	1	2	3	4	5
22. Szégyenlős, félénk, ha ismeretlen gyerekekkel találkozik.	1	2	3	4	5
23. Gyakran kijön a sodrából, dührohamai vannak.	1	2	3	4	5
24. Felajánlja segítségét másoknak.	1	2	3	4	5
25. Gyakran fáj valamije vagy érzi magát rosszul.	1	2	3	4	5
26. Szélsőséges hangulati ingadozásai vannak.	1	2	3	4	5

27. Jól kijön a többi gyerekkel.	1	2	3	4	5
28. Rosszindulatú másokkal.	1	2	3	4	5
29. Nyugtalan, nem tud sokáig nyugton maradni.	1	2	3	4	5
30. Kérésre együttműködik.	1	2	3	4	5
31. Impulzív, gondolkodás nélkül cselekszik.	1	2	3	4	5
32. Könnyen eljátszik ismeretlen gyerekekkel.	1	2	3	4	5
33. Gyakran boldogtalan, elesett.	1	2	3	4	5

12. Melléklet: Éjszakai félelem jellemzőire vonatkozó kérdések

Éjszakai félelem jellemzőire vonatkozó kérdések:

1. Hetente hány éjszaka fordul elő, hogy lefekvést követően a gyermeknek félelme miatt valamely családtagja megnyugtatóására van szüksége?
 - ☐ Hetente egyszer vagy ritkábban
 - ☐ Hetente 2-4 éjszaka
 - ☐ Szinte minden nap
2. Milyen gyakran fél gyermeke éjszaka, amikor egyedül fekszik az ágyában?
 - ☐ soha
 - ☐ néha
 - ☐ gyakran
3. Van gyermeke éjszakai félelmének valami konkrét tárgya? Ha igen, mi az?

4. Mit szokott csinálni gyermeke annak érdekében, hogy elmúljon a félelme?

5. Ön szerint ez mennyire nyugtatja meg?
 - ☐ egyáltalán nem
 - ☐ kicsit
 - ☐ nagyon
6. Volt valaha gyermekének rossz élménye, negatív tapasztalata a félelme tárgyával?
 - ☐ Igen
 - ☐ Nem
7. Láthatta valaha gyermeke, hogy Ön vagy más családtagja fél ettől a dologtól?
 - ☐ Igen
 - ☐ Nem
8. Láthatott vagy hallhatott gyermeke olyan információkat a félelme tárgyáról, ami miatt veszélyesnek tartja?
 - ☐ Igen
 - ☐ Nem
9. Mennyire fél **Ön a sötétből**? Egy 1-10-ig terjedő skálán, kérjük válassza ki azt a számot, ami leginkább kifejezi saját sötétből való

félelmének mértékét.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nem nagy n fél				Közepes mértékb en fél					Rendkívül i mértékben fél

10. Mennyire **félt** Ön gyermekkorában a sötétől?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Nem nagy n félt				Közepes mértékb en félt					Rendkívül i mértékben félt

13. Melléklet: Projektív teszt gyermekeknek pszichoanalitikus mesék alapján

Képzeld, most egy mesét fogunk együtt mesélni, te meg én. Ehhez kérem a segítségedet. A mesénk Bodzáról szól, egy kismalacról. Ő is óvodába jár még, és pont olyan idős, mint te vagy. Az óvodában pontosan azokat a dolgokat csinálja, amiket ti is szoktatok. Van ötleted, hogy mit szoktak csinálni az ovisok? Szerinted Bodza szokott az oviban aludni?

Képzeld...Bodza mindegyiket csinálja ezek közül! Szerinted vannak az óvodában barátai? Szerinted van saját szobája Bodzának? Hol szokott szerinted aludni? Hogy szokott éjszakánként aludni?

A mesénk folytatódik. Este van. Bodza, a kismalac lefekvéshez készülődik. Szerinted mit csinál lefekvés előtt? Mire gondol lefekvés előtt?

Bodza az éjszaka közepén felébred. Szerinted miért ébredhetett fel? Mintha félne Bodza valamitől, szerinted mitől félhet? Mit fog Bodza csinálni most hogy fél?

Bodza most már megnyugodott, és vissza tudott aludni. Miután elaludt, miről álmodik? Képzeld el, Bodza barátai többen félnek a sötétben. Szerinted Bodza félhet a sötétben?

Másnap reggel Bodza felébred. A barátja az óvodában észreveszi, hogy Bodzának nincsen jó kedve. Szerinted miért nincs Bodzának jó kedve? Mit csinál a barátja?

Szerinted Bodza és a barátai mivel fognak játszani ezután?

Köszönöm szépen, hogy segítettél Bodza meséjének a kitalálásában! Nekem nagyon tetszett a mese, le is fogom írni!

14. Melléklet: 2. táblázat

Kérdőívek	Skálák	Shapiro-Wilk W értékek	Shapiro-Wilk p értékek
<i>Gyermek Önszabályozás és Viselkedés Kérdőív (a szülő válaszol)</i>	Szociabilitás	0.969	0.387
	Kognitív önszabályozás	0.940	0.051
	Érzelemszabályozás	0.964	0.280
	Viselkedésszabályozás	0.968	0.378
	Proszociális viselkedés	0.943	0.062
	Externalizáló viselkedés	0.935	0.035*
	Internalizáló viselkedés	0.869	<0.001***
<i>Gyermek Önszabályozás és Viselkedés Kérdőív (az óvodapedagógus válaszol)</i>	Szociabilitás	0.952	0.125
	Kognitív önszabályozás	0.963	0.270
	Érzelemszabályozás	0.954	0.140
	Viselkedésszabályozás	0.943	0.063
	Proszociális viselkedés	0.935	0.035*
	Externalizáló viselkedés	0.844	<0.001***
	Internalizáló viselkedés	0.883	0.001***
<i>SDQ (a szülő válaszol)</i>	Érzelmű tünetek	0.833	<0.001***
	Viselkedési problémák	0.873	<0.001***
	Hiperaktivitás	0.931	0.028*
	Kortárskapcsolati problémák	0.869	<0.001***
	Összesített problémapontszám	0.947	0.082
	Proszociális jellemzők	0.819	<0.001***
<i>SDQ (az óvodapedagógus válaszol)</i>	Érzelmű tünetek	0.860	<0.001***
	Viselkedési problémák	0.810	<0.001***
	Hiperaktivitás	0.915	0.009**
	Kortárskapcsolati problémák	0.822	<0.001***
	Összesített problémapontszám	0.930	0.025*
	Proszociális jellemzők	0.892	0.002**
<i>SAAI-P</i>	Egydimenziós skála	0.971	0.446

WICDAN	Egydimenziós skála	0.918	0.011*
ERC	Érzelemszabályozás	0.958	0.184
	Érzelmi labilitás/negativitás	0.981	0.785

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

15. Melléklet: 3. táblázat

Kérdőívek	Skálák	Átlag	Szórás	Minimum érték	Maximum érték	Cronbach α
Gyermek Önszabályozás és Viselkedés Kérdőív (a szülő válaszol)	Szociabilitás	3.85	0.373	3.14	4.57	0.727
	Kognitív önszabályozás	3.14	0.269	2.60	3.60	
	Érzelemszabályozás	3.73	0.594	2.50	4.67	
	Viselkedésszabályozás	3.77	0.582	2.50	4.83	
	Proszociális viselkedés	4.16	0.593	2.80	5.00	
	Externalizáló viselkedés	4.22	0.591	3.00	5.00	
	Internalizáló viselkedés	3.94	0.293	3.00	4.50	
Gyermek Önszabályozás és Viselkedés Kérdőív (az óvodapedagógus válaszol)	Szociabilitás	3.49	0.426	2.71	4.43	0.875
	Kognitív önszabályozás	3.08	0.329	2.40	3.80	
	Érzelemszabályozás	3.73	0.659	2.50	4.83	
	Viselkedésszabályozás	3.50	0.827	1.83	5.00	
	Proszociális viselkedés	3.68	0.902	2.00	5.00	
	Externalizáló viselkedés	4.37	0.653	3.00	5.00	
	Internalizáló viselkedés	3.68	0.425	2.75	4.25	
SDQ (a szülő válaszol)	Érzelmű tünetek	1.56	1.56	0	6	0.729
	Viselkedési problémák	1.28	1.16	0	4	
	Hiperaktivitás	4.06	2.10	1	9	
	Kortárskapcsolati problémák	0.889	1.01	5	9	
	Összesített problémapontszám	14.2	3.42	9	21	
	Proszociális jellemzők	8.58	1.50	6	10	
SDQ (az óvodapedagógus válaszol)	Érzelmű tünetek	1.64	1.59	0	5	0.807
	Viselkedési problémák	1.03	1.08	0	4	
	Hiperaktivitás	3.72	3.03	0	10	
	Kortárskapcsolati problémák	1.19	1.33	0	5	
	Összesített problémapontszám	7.58	6.09	0	23	

	Proszociális jellemzők	6.14	2.82	1	10	
<i>SAAI-P</i>	Egydimenziós skála	14.6	6.46	4	32	0.777
<i>WICDAN</i>	Egydimenziós skála	11.06	6.94	1	22	0.905
<i>ERC</i>	Érzelemszabályozás	22.8	2.43	18	27	0.207
	Érzelmi labilitás/negativitás	31.1	4.04	23	39	

16. melléklet: 4. táblázat

Kérdések	1.	Alkotó elemek	2.	Alkotó elemek	3.	Alkotó elemek
Van ötleted, hogy mit szoktak csinálni az ovisok?	Játékkal kapcsolatos cselekvések	Játszani Kimenni az udvarra Építeni Kirakózni	Fiziológiás szükségletek	Aludni Enni	Alkotómunka	Rajzolni Kertészkedni Festeni
Szerinted Bodza szokott az oviban aludni?	Igen (31)		Nem (5)			
Szerinted vannak az óvodában barátai?	Igen (33)		Nem (3)			
Szerinted van saját szobája Bodzának?	Igen (29)		Nem (7)			
Hol szokott szerinted aludni?	Saját szobában/ágyban	Szobájában Ágyában	Családdal	Szüleivel		
Hogy szokott éjszakánként aludni?	Családdal	Anyukájával Apukájával Testvérével Mindkét szülővel	Egyedül	Egyedül	Egyéb válaszok	Horkol Össze-vissza Füvön
Szerinted mit csinál lefekvés előtt?	Tisztálkodással kapcsolatos cselekvések	Fogmosás Fürdés Megtörölközés	Egyéb válaszok	Mesenézés Olvas az anyukája esti mesét	Lefekvéssel járó egyéb teendők	Pizsama felvétele Vacsora Játék
Mire gondol lefekvés előtt?	Egyéb válaszok	Játék Anyá Futkározás a kertben Mosdóba kell menni	Anticipációs tényezők	Várakozás a másnapi óvodára Leendő álom	Mesével kapcsolatos gondolatok	Mese
	Rossz álom			Szomjas	Hiány	Anyá

Szerinted miért ébredhetett fel?		Rosszat álmodott	Fiziológias szükségletek	Éhes Mosdóba kell mennie Ki kell fűjnia az orrát		Plüssállat
Mintha félne Bodza valamitől, szerinted mitől félhet?	Állatok	Farkas Medve Pókok Bagoly	Sötét és azzal járó egyéb félelmek	Sötét Zaj Árnyék	Szörnyek	Dínó Szörny Szellem
Mit fog Bodza csinálni most hogy fél?	Kötődési személy keresése/hívása	Szól az anyukájának Anyukája mellé fekszik	Egyedüli megküzdés	Visszaalszik Megvédi magát Próbál jóról álmodni	Tagadás/passzivitás/negativitás	Bebújik a takaró alá Menekül Nem csinál semmit
Miután elaludt, miről álmodik?	Egyéb válaszok	Játék Óvoda Anyja Mese Barátok	Szép, idilli álmok	Séta a kertben Vattacukorfelhők Tündérek Pillangók Szuperhősök Szivárvány	Rossz álmok	Dínó Rosszról Zaj
Szerinted Bodza félhet a sötétben?	Igen (23)		Nem (13)			
Szerinted miért nincs Bodzának jó kedve?	Éjszakai történések	Rosszat álmodott Nem aludt az este Éjszaka felébredt Rosszul kelt	Negatív érzelmi állapot	Álmos Rossz a napja Szomorú Fáj a hasa	Társas visszautasítás	Akivel akar játszani az nem akar vele Nincsenek barátai az oviban
Mit csinál a barátja?	Empatikus reakciók	Megvigasztalja Szomorkodik ő is Megnevetteti Azt mondja hogy jönni fog az anyukája	Aktív viselkedéses cselekvések	Játszik vele Odamegy hozzá Alszik vele Kitalálnak valami jót	Negatív reakciók	Mással játszik Nevet rajta Semmit Nincsen barátja

Szerinted Bodza és a barátai mivel fognak játszani ezután?	Különböző játékok	Játszanak	
		LEGO	
		Autók	
		Építenek	